

Fővárosi Ítéltábla
5.Pf.20.423/2020/5/II.

A Fővárosi Ítéltábla az Olsavszky Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Olsavszky Péter ügyvéd) által képviselt felperes neve **(felperes címe)** felperesnek - a Lajer Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Lajer Zsolt ügyvéd) által képviselt alperes neve **(alperes címe)** alperes ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indult perében a Budapest Környéki Törvényszék 2020. január 17. napján meghozott 2.G.40.452/2018/20. számú ítélete ellen a felperes részéről 21. sorszámon előterjesztett fellebbezés folytán meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg 15 napon belül az alperesnek 140.208 (száznegyvenezer-kétszáznyolc) forint másodfokú perköltséget.

A le nem rótt 305.500 (háromszázötzezer-ötszáz) fellebbezési illetéket a felperes költségmentessége folytán az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperes elsődlegesnek nevezett módosított keresetével az alperessel 2007. augusztus 28. napján megkötött, deviza alapú kölcsönszerződés teljes érvénytelenségének megállapítását kérte, az árfolyamkockázatot rá telepítő szerződési feltétel tisztességtelenségének okán, jogkövetkezményként pedig a szerződés hatályossá nyilvánítását és az alperes 3.658.808 forint megfizetésére kötelezését. Másodlagosnak nevezett keresete a szerződés 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Hpt.) 213. § (1) bekezdés a), b), c) és e) pontjára alapított teljes érvénytelenségének megállapítására és az alperes 3.819.118 forint megfizetésére kötelezésére irányult. Harmadlagos keresetével a kölcsönszerződés II.11.5. pontjába foglalt, az adós mindenkor tartozásának tanúsítási módjára és a ténytanúsítvány felhasználására vonatkozó feltétele tisztességtelenségen alapuló érvénytelenségének megállapítását kérte. Álláspontja szerint a szerződésnek az árfolyamkockázat viselésének kötelezettségét korlátlanul a fogyasztó felperesre telepítő kikötései az erről szóló tájékoztatás hiányossága okán tisztességtelen szerződési feltételek, mert a blanketta-nyilatkozat nem felel meg a Hpt. 203. § (6) és (7) bekezdésében, a 2/2014. Polgári Jogegységi határozatban és az Európai Unió Bíróságának (a továbbiakban: EUB) C-26/13. számú „Kásler” ítéletében, a C-186/16. számú „Andriuc és társai” ítéletében, valamint a C-51/17. számú „Ilyés” ítéletében megfogalmazott követelményeknek. A szerződés árfolyamkockázattal kapcsolatos feltételei nem nyújtanak megfelelő tájékoztatást az árfolyamkockázat mibenlétéről, annak a felperes fizetési

kötelezettségeire gyakorolt hatásáról és arról sem, hogy az árfolyamváltozás lehetősége valós és ez gazdaságilag nehezen viselhetővé válhat a felperes számára. A Hpt. 213. § (1) bekezdésére alapított érvénytelenség ténybeli alapjaként azt adta elő, hogy a szerződés nem tartalmazza a kölcsön svájci frankban kifejezett pontos összegét és az a kölcsönösszegre vonatkozó szerződési feltételek ellentmondásossága miatt ki sem számítható. A teljes hiteldíjmutató (a továbbiakban: THM) mértéke nem valós, a folyósítási jutalék CHF-ben kifejezett összege a hiteltörténeti kimutatásban mintegy 2 CHF-fel magasabb a kölcsönszerződésben rögzített összegnél, ami szintén a THM meg nem határozottságát eredményezi. Az ügyleti kamat sem kellően meghatározott és a szerződés a törlesztőrészek összegét egyáltalán nem foglalja magába, sem forintban, sem pedig CHF-ben. A szerződés II.11.5. pontjába foglalt feltétele - amiben a felperes mint adós annak elfogadására kötelezte magát, hogy a tartozásának mindenkor összege a bank egyoldalú nyilatkozata alapján kerül megállapításra és az annak alapján kiállított közjegyzői okirat a tartozás behajtására irányuló közvetlen végrehajtás alapjául szolgálhat - a 18/1999. (II. 5.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Kormányrendelet) 1. § (1) bekezdés a), b) és j) pontja szerint tisztességtelen.

Az alperes a kereset elutasítását és a felperes perköltségben marasztalását kérte. Azzal védekezett, hogy a szerződés a felperes által megjelölt egyetlen okból sem érvénytelen, az árfolyamváltozás kockázatáról a szerződéskötést megelőzően, 2007. augusztus 6-án külön kockázatfeltáró nyilatkozatban tájékoztatta a felperest, aminek megtörténtét a felperes aláírásával elismerte. A felperes árfolyamkockázatra alapított kereseti kérelme azért sem teljesíthető, mert a perbeli szerződéses konstrukcióban a felperest árfolyamkockázat nem is terhelte, hiszen a kölcsönszerződés II.12.1. pontja és a Lakossági Üzletszabályzat III.22.1. pontja szerint a felperes egyoldalú nyilatkozatával a kölcsöntartozását forintra válthatta át, amely lehetőséggel nem élt, ezzel az árfolyam változásának gazdasági terheit saját döntése nyomán nem korlátozta. A kölcsön összege, továbbá a törlesztőrészek összege a 6/2013. Polgári Jogegységi határozatban foglaltak szerint kiszámítható, adott esetben azonban a felperes a kölcsön futamideje alatt csak kamatot volt köteles a törlesztőrészletben fizetni, mert a tőketartozás fedezetére a lakás-előtakarékosság szolgált. A szerződés magában foglalja százalékos mértékben a THM-et, az annak számítása során figyelembe nem vett költségek meghatározását és összegét is. A valósnál alacsonyabb THM mérték megjelölése nem eredményezi a szerződés érvénytelenségét. Másodlagosan azzal érvelt, hogy ha a THM megjelölésének hibás volta miatt a szerződés érvénytelen, a helyes mértékű THM ítélettel való pótlásával a kölcsönszerződés érvényessé nyilvánítható. A mindenkor felperesi tartozás tanúsítási módjával és a ténytanúsítvánnyal kapcsolatos feltétel pedig azért nem tisztességtelen, mert az alperes által megállapított kölcsön összegével szemben a felperes bármikor ellenbizonyítással élhet, a közjegyzői ténytanúsítvány nem záradékolható okirat, végrehajtási eljárás alapját nem képezheti.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a felperes keresetét elutasította és kötelezte az alperesnek 15 napon belül 242.500 forint perköltség megfizetésére. Rendelkezett arról, hogy a le nem rótt 229.150 forint kereseti illetéket az állam viseli.

Az ítélet indokolása szerint a peres felek között a 2014. évi XXXVIII. törvény (a továbbiakban: DH1 törvény) és a 2014. évi XL. törvény (a továbbiakban: DH2 törvény) hatálya alá tartozó fogyasztói kölcsönszerződés jött létre. Az alperes érvelésével ellentétben a forintra konvertálás lehetőségétől függetlenül terhelte a felperest a szerződés alapján az árfolyamváltozás fizetésének kötelezettsége. Erre utal az alperes tájékoztatása is, ami adott esetben a kölcsönszerződés megkötését megelőzően megtörtént, hiszen a felperes a tájékoztatót aláírta, ekként az alperes a szerződés II.11.7. pontjába foglalt szabványzáradékon kívül teljes bizonyító erejű magánokirattal igazolta a kockázatfeltáró nyilatkozat átvételét.

A 2/2014. számú Polgári Jogegységi határozat alapján abból indult ki, hogy az árfolyamváltozás kockázatát korlátozás nélkül a fogyasztó felperesre hárító szerződési feltétel tisztességtelensége csak akkor vizsgálható, ha annak tartalma a fogyasztó számára a szerződéskötéskor nem volt világos és érthető. Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a kockázatfeltáró nyilatkozatban adott tájékoztatás megfelelt a Hpt. 203. § (6) és (7) bekezdésében, a 6/2013. számú Polgári Jogegységi határozatban, a 2/2014. számú Polgári Jogegységi határozatban, valamint az EUB C-26/13. számú „Kásler” ítéletében, a C-186/16. számú „Andriciuc és társai” ítéletében, valamint a C-51/17. „Ilyés” ítéletében foglalt követelményeknek. A tájékoztatás alapján nem csupán az ismerhető fel az átlagos fogyasztó számára, hogy a devizának árfolyama van, illetve hogy az emelkedhet vagy csökkenhet, hanem abban egyértelműen megfogalmazásra került az is, hogy az árfolyam emelkedése, a forint leértékelődése a törlesztőrészletek és a tőketartozás emelkedését eredményezi, ekként nyilvánvalóan a felperes fizetési kötelezettségeit növeli. A kockázatfeltáró nyilatkozatból világosan kitűnik, hogy az árfolyamváltozás hatására a törlesztőrészlet összege korlátozás nélkül megemelkedhet, aminek nincs felső határa, továbbá, hogy az árfolyamváltozás lehetősége az adott kölcsön futamideje alatt is bekövetkezhet. Az alperes fokozott kockázatról adott tájékoztatása mellett az átlagos fogyasztó mércéjével megítélt felperes alappal nem gondolhatta, hogy az árfolyamkockázat nem valós, vagy az őt nem, illetve csak korlátozott mértékben terheli. Az elsőfokú bíróság következtetése szerint a felperesnek nyújtott tájékoztatás megfelelt az előbbieik értelmében vett világosság és érthetőség követelményének, míg a felperes nem bizonyította, hogy a banki tájékoztatás nem volt átlátható.

A felperes Hpt. 78. § (1) bekezdésére alapított érveivel összefüggésben kiemelte, hogy a felelősségteljes banki gazdálkodás érdekében előírt említett jogszabályi rendelkezés nem vagy nem megfelelő teljesítése a szerződés érvénytelenségére nem hat ki.

A Hpt. 213. § (1) bekezdés a) pontjára alapított érvénytelenségi ok körében abból indult ki, hogy a kölcsönszerződésnek a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 523. § (1) bekezdése szerint tartalmaznia kell az adós rendelkezésére bocsátott pénzösszeget, valamint az adós visszafizetési kötelezettségét. Az adott szerződés ennek megfelel, a felek a kölcsön összegét a szerződés I.1. pontjában meghatározták, miszerint a jóváhagyott forintösszeg 4.000.000 forint, a kölcsön összege pedig ennek a forintösszegnek az alperes által alkalmazott, a szerződés megkötésének napján érvényes, a magánszemélyre vonatkozó folyósítási devizaárfolyamon számított deviza ellenértékével egyező devizaösszeg. A szerződésben meghatározták a felperes visszafizetési kötelezettségét (II.8. pont), a futamidőt (I.1. pont), a törlesztőrészletek induló összegét és esedékességét (I.2. pont), míg az Üzletszabályzat III.13.4. pontja szerint az adott deviza alapú kölcsön esetén az esedékesség napján érvényes, a magánszemélyekre vonatkozó deviza eladási árfolyam alapulvételével számított forintösszeg kerül terhelésre. Ekként a kölcsönösszeg lerovó pénznemben, forintban meghatározott és az így meghatározott kölcsön kirovó pénznemben kifejezett egyenértéke a 6/2013. számú Polgári Jogegységi határozatban és az 1/2016. számú Polgári Jogegységi határozatban foglaltak figyelembevételével pontosan kiszámítható, ekként a szerződés a Hpt. 213. § (1) bekezdés a) pontja alapján nem érvénytelen.

A Hpt. 213. § (1) bekezdés b) pontja körében kiemelte, hogy a szerződés semmisségét csak az eredményezi, ha az egyáltalán nem tartalmazza az éves százalékban kifejezett THM-et, az annak számítása során figyelembe nem vett esetleges költségek meghatározását és összegét, vagy az ezekre vonatkozó becslést. A tévesen megjelölt THM nem vonja maga után a szerződés érvénytelenségét, adott esetben azonban a szerződésben a felek meghatározták a THM százalékos mértékét (szerződés I.2. pontja), valamint az annak számítása során figyelembe nem vett díjakat és költségeket is (1.5.II.7. pont). Miután a felperes saját nyilatkozata szerint sem fizetett hitelbírálati díjat, annak a szerződésben való feltüntetését alappal nem hiányolhatja. A felperes által hiányolt

további díjtételeket, az értékbecslés díját, a lakástakarék-pénztári díj becsült összegét, a vagyonbiztosítás negyedéves díját és a közjegyzői eljárás díját a szerződés I.4. és I.5. pontja magában foglalja. A folyósítási jutalékot illetően az alperes érvelését osztva arra a következtetésre jutott, hogy a folyósítási árfolyam (152,21 forint/CHF) és 1,5%-os mértékű folyósítási jutalék mellett a folyósítási jutalék devizában kifejezett összege a folyósítási értesítőben feltüntetettel egyezően 394,19 CHF és a szerződés hatálybalépésének napjára (2007. augusztus 29.) számított folyósítási jutalék ugyanilyen összegű. Ehhez képest a kölcsönszerződés a folyósítási jutalék várható összegét határozza meg 392 CHF-ben.

A Hpt. 213. § (1) bekezdés c) és e) pontja alapján a szerződés szintén nem érvénytelen, mert magában foglalja az ügyleti kamat százalékos mértékét (I.2. pont). A törlesztőrészlet devizában kifejezett összegét (111,39 CHF) a szerződés I.2. pontja határozza meg, míg a II.3.3. pont ismerteti a lakás-előtakarékossági szerződés lejáratakor az alpereshez befolyó összeg betörlesztésének szabályait, a Lakossági Üzletszabályzat III.23.2. pontjában pedig meghatározták, hogy az ezt követően fennmaradt összeget a felperesnek miként kell megfizetni. Mindezekre figyelemmel az 1/2016. számú Polgári Jogegységi határozat 2. pontjában foglaltak szerint a törlesztőrészlet összege kiszámítható.

A szerződés II.11.5. pontjába foglalt, a mindenkor felperesi tartozás meghatározásának módjáról és a ténytanúsítványról szóló feltételét az elsőfokú bíróság nem találta tisztességtelennek, mert a támadott feltétel tények és adatok megállapításáról szól, az alperest nem jogosítja a szerződési feltételek értelmezésére, az alperes szerződésszerű teljesítésének megítélésével kapcsolatos rendelkezést nem foglal magába, ekként a Kormányrendelet 1. § (1) bekezdés a) és b) pontjának fogalmi körébe nem vonható. Az említett feltétel a Kormányrendelet 1. § (1) bekezdés j) pontja alapján sem tisztességtelen, mert az 1/2018. számú Gazdasági Elvi Határozatban kifejtettek szerint a bizonyítási terhet a fogyasztó hátrányára nem változtatja meg. A szerződési feltétel nem minősül a Ptk. 242. §-a szerinti tartozáselismerésnek és a Ptk. 207. § (4) bekezdése értelmében joglemondó nyilatkozatként sem értelmezhető. A szerződési feltétel olyan vélelmet sem állít fel, amelynek értelmében az alperes az igénye alapjául szolgáló valamely, egyébként bizonyítást igénylő tényt egy attól különböző másik tény bekövetkezésével és igazolásával bizonyíthatná. A polgári perben a felek eljárási jogaira és kötelezettségeire a Pp. közjogi jellegű szabályai az irányadóak, amely kógens jogszabályi rendelkezéseket a felek szerződéses autonómiája nem törheti át. Az adott szerződési feltétel sem a bizonyítási kötelezettség alakulását, sem a bizonyítási eljárás lefolytatását nem befolyásolja, a bizonyítási terhet nem fordítja meg, mert a szerződésből eredő követelés érvényesítése iránt a felperes ellen indítandó perben a Polgári Perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 164. § (1) bekezdése értelmében az alperest terheli a szerződés tartalmának, a folyósított összegnek, továbbá a felperes teljesítésének és fennálló tartozásának bizonyítása, amire vonatkozó tényállításait nyilvánvalóan a saját nyilvántartása alapján teszi meg, vita esetén azonban az alperesnek be kell mutatnia a nyilvántartás és elszámolás elveit, módszereit és adatait, számításait le kell vezetnie. A szerződési feltétel végrehajtási eljárás esetén sem hat ki a bizonyítási teherre, mert a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Vht.) 23/C. § (1) és (2) bekezdése értelmében a közokiratba foglalt kölcsönszerződés, illetve egyoldalú kötelezettségvállalás alapján a tartozás már lejárt részleteire minden további feltétel nélkül elrendelhető végrehajtás, a szerződés felmondása esetén pedig a teljes tartozás összegére akkor van helye végrehajtási záradék kibocsátásának, ha a végrehajtást kérő az adós szerződésszegése miatt közokiratba foglalt nyilatkozattal felmondta a szerződést. A végrehajtás elrendelése során azonban nem vizsgálható a szerződésszegés megtörténte, illetve a felmondás jogszerűsége. A szerződési feltétel alapján az adós tartozásának aktuális összegét rögzítő okirat nem ügyleti, hanem tényt tanúsító okirat, aminek kiállítását az alperes a szerződési feltételtől függetlenül

is kérheti a közjegyzőtől ugyanilyen módon és tartalommal.

A felperes az ítélet elleni fellebbezésében elsődlegesen kérte az elsőfokú ítélet megváltoztatását és a kereset teljesítését, míg másodlagos fellebbezési kérelme az elsőfokú ítélet Pp. 252. § (3) bekezdése alapján való hatályon kívül helyezésére irányult. Az elsőfokú eljárásban előadott érveit részben megismételve fenntartotta, hogy az árfolyamkockázatról adott tájékoztatás nem felel meg a 2/2014. Polgári Jogegységi határozatban és az EUB előzetes döntéshozatali eljárásban meghozott és a bíróság számára kötelező ítéleteiben foglalt követelményeknek. A kölcsönszerződés árfolyamkockázatra vonatkozó rendelkezése nem tájékoztatást, hanem kockázattelepítést tartalmaz, amiből nem következik a törlesztőrészlet korlátlan emelkedése, a fizetési terhek emelkedésének lehetősége önmagában semmit nem jelent. Sem a tájékoztatás, sem a kockázatfeltáró nyilatkozat nem ismerteti az árfolyamváltozás működési mechanizmusát, abból hiányzik magát az árfolyamváltozást kiváltó okra, azaz a deviza árfolyamkockázat mibenlétére és kezelhetőségére is kiterjedő tájékoztatás. Az EUB gyakorlata szerint egyértelmű, hogy a tájékoztatásnak az a minimumszintje, ami csupán az árfolyamváltozás lehetőségéről ad alakilag és nyelvtanilag érthető felvilágosítást, nem felel meg a 93/13/EGK Irányelvben megfogalmazott fokozott védelmi követelményeknek. A C-51/17. számú „Ilyés” ítélet 74. pontjában megfogalmazott elvárással ellentétben a perbeli tájékoztatás egyáltalán nem nyújt információt arról, hogy a törlesztőrészlet emelkedését a forint leértékelődésén túlmenően a külföldi kamatlábak emelkedése is kiválthatja. Adott esetben az árfolyamváltozás gazdasági következményeinek feltárása elmaradt, ehhez az alperesnek azt is be kellett volna mutatnia, hogy az árfolyam-emelkedés következtében a törlesztőrészlet olyan mértékben emelkedhet, hogy annak kifizetése után a felperes a létfenntartását sem tudja biztosítani. Az EUB C-186/16. számú „Andriuc és társai” ítéletében kifejtettek szerint az alperesnek közölnie kellett volna minden olyan releváns tényt, amelyről egyébként tudomása volt, s miután a deviza árfolyamának változása modellezhető piaci jelenség, a PSZÁF ajánlásaiból és az alperes makrogazdasági ismereteiből következően a szerződéskötéskor már látható volt a forint jelentős leértékelődése, amit az alperes elhallgatott. A bankszektorban a szerződéskötés idején már tudták, hogy a svájci frank és az euró alacsony kamatlába csak látszatelőny, melyet hosszútávon kiegyenlít az árfolyam megváltozása, így az alperes sem hivatkozhat arra, hogy nem ismerte az árfolyamváltozást, illetve annak jövőbeli alakulását. A tájékoztatásból az sem tűnik ki, hogy az árfolyam kedvezőtlen változásának nincs felső határa, amint az sem, hogy milyen további kockázattal jár az a körülmény, hogy a felperes meghatározott ideig csak hiteldíjat törleszt, ami tovább növeli az árfolyamváltozásnak kitett tőketartozás összegét.

Sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság nem indokolta, a kockázatfeltáró nyilatkozatnak pontosan mely rendelkezése mutatja be az árfolyamkockázat gazdasági következményeit, továbbá az árfolyamváltozás jövőbeli mértékének meghatározhatóságával összefüggésben kifejtett érveit indokolás nélkül figyelmen kívül hagyta.

A Hpt. 213. § (1) bekezdés a) pontjával összefüggésben kiemelte, hogy a szerződés I.1. pontja, amely a szerződés megkötésének napján érvényes, a magánszemélyekre vonatkozó folyósítási devizaárfolyamot említ, ellentétben a 2.4. ponttal, amely a folyósítás napjára jegyzett, a magánszemélyekre vonatkozó folyósítási devizaárfolyamról szól, így nem lehet tudni, hogy melyik nap folyósítási árfolyamával kell számolni. Az EUB C-126/17. számú „Czakó” végzésében foglaltakból kiindulva a kölcsön valódi összege akkor egyértelműen meghatározott, ha a forintban kifejezett kölcsönösszeg a devizában kifejezett kölcsönösszeg és az árfolyam közül legalább két adat ismert. Adott esetben ez nem teljesült, de a kölcsön összege azért sem számítható ki, mert maga a szerződés is több variációt fogalmaz meg, amelynek alkalmazásával három, egymástól eltérő CHF összeg adódik, így az elsőfokú bíróság álláspontjától eltérően a szerződés adatai alapján a

ténylegesen rendelkezésre bocsátott összeg egyértelműen nem kiszámítható. A Ptk. 205. § (1) bekezdése és 523. § (1) bekezdése szerint a szerződés lényeges tartalmi eleme a kölcsön összege, amihez mindenképpen szükséges lett volna a kölcsönösszeg forintban történő meghatározása. Álláspontja szerint ennek hiánya a kölcsönszerződés létre nem jöttét eredményezi, hiszen a felek között nem volt konszenzus a kölcsönösszeg vonatkozásában, s miután a ténylegesen alkalmazott átváltási árfolyam a szerződéskötéskor nem ismert, a kölcsön összege nem is kiszámítható. Értelmezése szerint az elsőfokú bíróság által felhívott 6/2013. számú Polgári Jogegységi határozat indokolása 2.a pontjában ismertetett kiszámíthatósági elvárás teljesülése kizárólag a Ptk. 523. §-ának való megfelelés alátámasztására alkalmas, a Hpt.-nek való megfelelés igazolására nem.

Az elsőfokú bíróság a THM meghatározottságával kapcsolatosan téves és iratellenes következtetésre jutott, hiszen maga az alperes ismerte el a Hpt. 213. § (1) bekezdés b) pontja szerinti semmisségi ok fennállását és a felperessel egyezően adta elő, hogy a szerződésben meghatározott THM nem valós, amit az elsőfokú bíróság nem hagyhatott volna figyelmen kívül. Értelmezése szerint a THM valótlanlansága egyben azt is eredményezi, hogy vagy a kölcsön összege, vagy a kamat, vagy mindegyik valótlan a szerződésben. Az elsőfokú eljárásban előadottakat megismételve hangsúlyozta, hogy jelentősége van annak, miszerint a kölcsönszerződésben a folyósítási jutalék összege 392 CHF, amíg a hiteltörténeti kimutatás szerint ezen a címen 394,19 CHF összeget kellett a felperesnek megfizetni, de az nem tudható, hogy az eltérés milyen díjból adódik. Sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság annak sem tulajdonított jelentőséget, hogy az alperes a szerződéstől eltérő összeget érvényesített vele szemben. Megjegyezte továbbá, hogy a folyósítási jutalék alkalmazása az EUB 621/17. számú „Kiss” ítélete alapján a Kúria Gfv.VII.30.356/2019/11. számú részítéletével alátámasztottan tisztességtelen.

A Hpt. 213. § (1) bekezdés c) pontja kapcsán azzal érvelt, hogy a szerződés akkor tartalmazná jogszerűen az ügyleti kamatot, ha abban a valós ügyleti kamatot egzakt módon, pontos érték megadásával rögzítették volna, vagy ha ez nem lehetséges, akkor a számtani elemeit tekintve egyértelműen meghatározott lenne. A szerződés ügyleti kamatra vonatkozó rendelkezései azonban egyáltalán nem érthetőek és semmiképpen sem egyértelműek, hiszen az több kamat mértéket, több kölcsöntípust és 0,5%-os kamatfelárat is megjelöl. Ezenkívül a szerződés a kamat várható kezdő összegét jelöli meg CHF-ben, ami önmagában is alátámasztja, hogy az összecszerűen megjelölt kamat is csak tájékoztató jellegű. Az EUB C-488/17. számú ítélete szerint a THM mértékét a szerződés megkötésének időpontjában, és nem a folyósítás időpontjában kell meghatározni. Márpedig a kamat a THM alapvető elemét képezi, az ügyleti kamat pedig a szerződéskötés időpontjában meghatározatlan, ami a szerződés Hpt. 213. § (1) bekezdése szerinti semmisségét eredményezi.

A szerződés II.11.5. pontjába foglalt feltétel tisztességtelenségét illetően, fenntartva az elsőfokú eljárásban kifejtett érveit kiemelte, hogy a feltétel bianco tartozáselismerésként egyoldalúan az alperest jogosítja fel arra, hogy a szerződésben foglaltakat értelmezve kinyilatkoztassa mennyi a felperes aktuális tartozása és szerződésszerű-e a teljesítése. Ekként a Kormányrendelet 1. § (1) bekezdés a), b) pontja szerint tilalmazott tartalommal bíró kikötésként tisztességtelen, emellett a bizonyítási terhet is megfordítja, mert a szerződési feltételre tekintettel az alperes a követelés állításával már annak érvényesítésére is jogosulttá válik, függetlenül attól, hogy a követelés jogszerűen megilleti-e. A közjegyzői okirat záradékolása útján pedig közvetlen végrehajtással érvényesítheti a követelését, miközben a Polgári Perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény 528. § (2) bekezdése alapján végrehajtás megszüntetése iránti per a végrehajtani kívánt követelés érvényes létrejöttének hiányára alapítottan már nem indítható. A Fővárosi Ítéltábla 5.Pf.20.860/2019/6/II. számú eseti döntését idézve hangsúlyozta, hogy a feltétel azért is

tisztességtelen, mert egy esetleges elutasító döntés anyagi jogereje kizárja az összecszerűség későbbi vitatását.

Az alperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú ítélet helybenhagyására és a felperes másodfokú perköltségben marasztalására irányult. Az elsőfokú eljárásban előadott érveit fenntartva és részben megismételve kiemelte, hogy az árfolyamkockázatról adott tájékoztatás mindenben kielégíti a 2/2014. Polgári Jogegységi határozatban és az EUB C-26/13. számú „Kásler” ítéletében, C-51/17. „Ilyés” ítéletében és a C-227/18. számú „VE” végzésében meghatározott követelményeket, amely utóbbi döntés szerint a kockázatteltárásnak tartalmilag kell megfelelőnek lenni, nem kell formálisan bizonyos kifejezéseket, fordulatokat vagy ábrákat kötelezően tartalmaznia. Az alperes tájékoztatásából egyértelműen és világosan kitűnik, hogy miben különbözik a deviza alapú hitel a forinthiteltől, hogy van árfolyamkockázat, továbbá, hogy az árfolyam változása milyen hatással lehet a felperes fizetési kötelezettségére. Az is kitűnik belőle, hogy az árfolyamváltozás mellett kamatkockázat is keletkezik, továbbá, hogy kizárólag a felperest terheli az árfolyamváltozás kockázatából eredő fizetési kötelezettség. Ezt meghaladó tájékoztatás az alperest a jogszabályok, a hazai és az uniós ítélkezési gyakorlat szerint sem terhelte. Mind a hazai, mind pedig az uniós ítélkezési gyakorlat a fogyasztótól minimálisan elvárható követelményként határozza meg a szerződés alapos áttanulmányozását és szükség esetén tájékoztatás kérését. A kockázatteltáró nyilatkozatban pedig kifejezetten felhívta a felperes figyelmét arra, hogy a devizahitelek kapcsán az akkori pénzügyi felügyeleti szerv honlapján milyen további információk érhetők el. Az e honlapon található hitelkalkulátorral a felperes utána számolt, hogy milyen mértékű forintgyengülés, milyen mértékű törlesztőrészlet-változást fog számára jelenteni. Amennyiben a felperes az alperestől kapott teljes körű tájékoztatás ellenére a tőle elvárható gondosságot nem tanúsította, az a Ptk. 4. § (4) bekezdése alapján az ő terhére esik. Hangsúlyozta, hogy az általa alkalmazott, a perbelivel azonos tartalmú kockázatteltáró nyilatkozatot a bíróságok megfelelőnek minősítették.

A Hpt. 213. § (1) bekezdés a) pontja körében az elsőfokú eljárásban kifejtetteket fenntartva hangsúlyozta, hogy a szerződés 1.1. pontja világosan és kiszámítható módon tartalmazza a kölcsön összegét és érthetően rendelkezik a végleges kölcsönösszeg meghatározása szempontjából alkalmazandó árfolyamról is. Mindazonáltal a deviza alapú kölcsönszerződéseknek a jogirodalom szerint sem érvényességi kelléke, hogy a forintban megjelölt kölcsönösszeg devizában, illetve a devizában meghatározott kölcsönösszeg forintban tartalmazza az aznapi irányadó árfolyamon kiszámított értéket. A felperes a kölcsönösszeg meghatározottságát sem a folyósítást követően eltelt több mint tíz évben, sem az elszámolás és forintosítás során nem kifogásolta. A folyósított összeg eltérésére való hivatkozás rosszhiszemű, hisz a felperes számára is nyilvánvaló, hogy a folyósításkor küldött értesítőben foglalt kölcsönösszeg nem egyezhet meg a részletes elszámolásban szereplő kölcsönösszeggel, mert a részletes elszámolás már a tisztességes árfolyamon átszámított kölcsön levezetését tartalmazza. A szerződés létre nem jöttével kapcsolatos fellebbezési érvelés nem érthető, hiszen egy szerződés nem lehet egyszerre semmis és létre nem jött. A felperesnek egyebekben a szerződés létre nem jöttével kapcsolatos fenntartott kereseti kérelme nem volt, így a nem létező kereseti kérelem indokolásának elmulasztása az elsőfokú bíróságon nem kérhető számon. A fellebbezési érveléssel ellentétben az alperes nem ismerte el a kölcsönszerződés THM hibája miatti semmisségét, ilyen tartalmú nyilatkozatot nem tett, következetes álláspontja az volt, hogy a THM helytelen mértéke nem eredményezheti a szerződés semmisségét, csupán megtámadásra adhat alapot. A THM-mel kapcsolatos érvényessé nyilvánítás iránti kérelmét kizárólag arra az esetre terjesztette elő, ha az elsőfokú bíróság az előbbi álláspontjával nem értene egyet. A folyósítási jutalék meghatározottságát az elsőfokú eljárásban részletes érvekkel és számításokkal levezette, amit a felperes sem akkor, sem pedig a fellebbezésében nem cáfol. A felperes iratellenesen állítja, hogy a szerződés nem tartalmazza az ügyleti kamatot, mert azt százalékos mértékben kifejezve

egyértelműen magában foglalja, ezen felül meghatározza az akciós kamatperiódus hosszát, a kedvezményes kamat mértékét és a kamatkedvezmény mértékét, továbbá a kockázati felárat, amint az is nyilvánvaló, hogy a kedvezményes időszak alatt nem kell kamatfelárat fizetni. A felperes a szerződésben foglalt feltételeket teljesítette annak érdekében, hogy kamatkedvezményben részesülhessen, amire figyelemmel nem értelmezhető az az állítás, ami szerint nem volt tudomása a kamat mértékéről. A fizetendő kamat várható összegének fellebbezésben hivatkozott meghatározása csupán egy tájékoztatás volt arra nézve, hogy a felperesnek az adott speciális konstrukcióban milyen összegű törlesztőrészletet kell majd várhatóan fizetni, ami az adott konstrukcióban értelemszerűen csak kamatból állt. A szerződés a pontos törlesztőrészlet összegét is kiszámíthatóan tartalmazza, amint azt az elsőfokú eljárásban levezetett érvelése és a Kúria perbeli szerződéssel egyező tartalmú szerződést ebből a szempontból vizsgáló határozata is alátámasztja.

A kölcsönszerződés II.11.5. pontja a Kúria töretlen joggyakorlata szerint nem tisztességtelen, ezt támasztja alá az EUB C-34/18. számú „Lovasné Tóth Ottília” ítélete is, ami álláspontja szerint megerősíti az 1/2018. számú Gazdasági Elvi Határozatban foglaltakat. E körben kiemelte, hogy a közjegyzői ténytanúsítvány kiállítását az alperes a törvény erejénél fogva a szerződési feltétel hiányában is kérheti, így a szerződési feltétel nem teszi a fogyasztó felperes jogi helyzetét terheesebbé.

A felperes a Pf.4. sorszámú beadványában kiemelte, hogy az alperes fellebbezési ellenkérelmében levezetett elvárások nem egyeznek meg a 2/2014. Polgári Jogegységi határozatban és az EUB előzetes döntéshozatali ítéletében a világos és érthető tájékoztatással szemben támasztott követelményeknek. E szerint a tájékoztatásnak tartalmaznia kellett volna, hogy a forint súlyos leértékelődése és a külföldi kamatlábak emelkedése milyen következményekkel jár a törlesztőrészletekre és mik ennek a gazdasági következményei. Az alperes tudta, hogy az árfolyam negatív irányú változása valódi kockázatot jelent, de azt nem közölte, a jövőbeli árfolyamot valóban nem lehet előre tudni, de annak a kölcsön visszafizetésére gyakorolt hatását modellezni lehet. Az EUB C-227/18. számú „VE” végzése szerint a tájékoztatásnak egyértelműen ki kellett volna terjednie arra, hogy a kockázat a fogyasztó számára gazdaságilag nehezen viselhetővé válik. Fenntartotta azt az érvelését, hogy a tájékoztatás nem tesz eleget a hazai és az uniós normában foglaltaknak, a szerződésben foglalt, a kockázatról való tájékoztatás megértésére vonatkozó blanketta nyilatkozatnak pedig az EUB C-449/13. számú ítéletében kifejtettek szerint nincs bizonyító ereje. Hivatkozott arra, hogy az EUB C-58/18. számú „Schyns” ítélete szerint a bank kötelezettsége a fogyasztó számára legmegfelelőbb hitel megkeresése és ha nem képes észszerűen megítélni azt, hogy a fogyasztó képes-e a kölcsönszerződésből eredő kötelezettségét teljesíteni, akkor tartózkodni kell a hitelmegállapodás megkötésétől, míg a C-679/18. számú „OPR-Finance” ítélet szerint a nem megfelelően elvégzett hitelbírálat a szerződés semmisségét eredményezi. A felperes vonatkozásában adott esetben valós kockázatfeltárás nem történt, csak egy blanketta nyilatkozatot írt alá, nem tájékoztatták arról, hogy a devizaárfolyam emelkedése miatt a törlesztőrészletek meghaladhatják a forintkölcsön törlesztőrészleteit és akár az adós teljes jövedelmét, ekként az összes fizetési kötelezettséget tekintve a deviza kölcsön nem lesz kedvezőbb számára a forintkölcsönnél. A hiányos tájékoztatás miatt nem volt abban a helyzetben, hogy felelősséggel tudjon dönteni a szerződésből rá háruló fizetési kötelezettségekről. A kölcsön összege az alperes érvelésével ellentétben nem meghatározott, miután a folyósítás nem a kölcsönszerződésben előírt időpontban történt. A THM-et illetően a Kúria eseti döntésére utalva kiemelte, hogy a jogszabály nem azt írja elő, hogy a szerződés valamilyen THM-et tartalmazzon, hanem azt, hogy ez a valóságnak megfelelően kerüljön rögzítésre, ami adott esetben az alperes által elismerten nem történt meg. A valótlan mértékű THM feltüntetése nem csak kárt okozott a felperesnek, de még attól a lehetőségtől is megfosztotta, hogy más THM mellett esetleg más

pénzintézzel kössön szerződést. A THM és a kamat meghatározottsága körében hivatkozott az EUB C-488/17. számú ítéletében foglaltakra, fenntartotta továbbá azt az érvelését, hogy a szerződés semmilyen rendelkezést nem tartalmaz arra nézve, hogy a lakástakarék-pénztári megtakarítás betörlesztése után miként kell az új törlesztőrészleteket megállapítani, így a 93. hónaptól kezdődően a törlesztőrészlet összege nem volt megállapítható és kiszámítható. A folyósítási jutalékkal összefüggésben a tisztességtelenség hivatalbóli vizsgálatát kérte, az EUB C-621/17. számú „Kiss” ítéletében és a Kúria Gfv.VII.30.356/2019/11. számú részítéletében foglaltakra tekintettel.

A Fővárosi Ítéltábla teljes terjedelmében bírálta felül az elsőfokú bíróság ítéletét, mert annak nem volt fellebbezés hiányában elsőfokon jogerőre emelkedett rendelkezése [Pp. 228. § (4) bekezdés].

Az ítéltábla a felperes fellebbezését alaptalannak találta. Az elsőfokú ítélet Pp. 252. § (2) és (3) bekezdése alapján való hatályon kívül helyezését szükségessé tévő okot a fellebbezésben felhozottak alapján nem látott. A felperes alaptalanul sérelmezte, hogy az elsőfokú ítélet nem tartalmaz a felperesi érvelésre mindenben kiterjedő indokokat. A bíróság eleget tesz a Pp. 221. § (1) bekezdésével előírt indokolási kötelezettségének, ha az indokolásból kiderül, hogy a döntése szempontjából melyeket minősített releváns körülménynek és e releváns körülményeket érintő indokokat az ítélet tartalmazza. Nincs a bíróságnak olyan kötelezettsége, hogy a per eldöntése szempontjából nem lényeges jogi érvelésekre, a felek képviselői közötti jogi vitákra reagáljon, a döntést megalapozó és releváns indokokat kell az ítéletnek tartalmaznia, amely követelményt az elsőfokú ítélet kielégíti. További bizonyítási eljárás lefolytatására pedig nincs lehetőség és szükség tekintve, hogy a felperesnek nem volt fenntartott és nem teljesített bizonyítási indítványa és az érdemi döntés kapcsán kifejtett indokokra figyelemmel egyébként sincs olyan, a per eldöntése szempontjából releváns tény vagy körülmény, amelyre a Pp. 163. § (1) bekezdése alapján bizonyítás lenne folytatható.

Az ítéltábla rögzíti, hogy a felperes szerződés érvénytelenségével kapcsolatos marasztalási kereseti kérelmeit úgy kellett értékelni, hogy azoknak csak a jogalapja vagylagos és úgy kellett tekinteni, hogy a másodlagosnak nevezett keresetben foglalt magasabb összegű követelés az elsődleges petitum, mert az logikailag nem lehetséges, hogy az elsődleges kereseti kérelemben megjelölt marasztalási összeg alacsonyabb, mint a másodlagos keresetben érvényesített összeg. Az így felfogott vagylagos jogalapon álló egyetlen keresetnek képest volt egy másodlagos kérelem, amely csak a ténytanúsítványt szabályozó feltétel tisztességtelenségének megállapítására irányult. Az elsőfokú bíróság a felperes marasztalási keresetét az ítélet indokolásában nem helytállóan rögzítette, azonban mindez nem tette szükségessé az elsőfokú tárgyalás megismétlését, mert ez a hiányosság a másodfokú eljárásban orvosolható volt azzal, hogy a másodfokú ítélet a kereseti kérelmet már annak tartalma szerint foglalja magába.

Az ítéltábla előrebocsátja, hogy a hivatalbóli eljárás kötelezettsége mellett sincs lehetőség a másodfokú eljárásban a folyósítási jutalékokra vonatkozó szerződési feltétel tisztességtelenségének vizsgálatára. A hivatalbóliság melletti eljárás ugyanis a fogyasztót segítő eljárás, ami azt jelenti, hogy a jogaival tisztában nem lévő fogyasztót az eljáró bíróság tájékoztatja arról, hogy a saját keresetéhez képest még további tisztességtelen feltételeket is észlel, módot adva a felperesnek arra, hogy erre a keresetét kiterjessze és az alperesnek is, hogy ezzel szemben védekezhessen. Nincs a bíróságnak ilyen kötelezettsége, ha a fogyasztó nyilvánvalóan tisztában van, vagy legalábbis tisztában kell lennie azzal, hogy az adott szerződési feltétel tisztességtelensége iránt igénytel lépphet fel. A perbeli esetben pedig ez volt a helyzet, mert a C-621/17. számú előzetes döntéshozatali eljárást a Kúria 2017. november 3-án kezdeményezte és ezt követő majd két évvel, 2019. június 11. napján módosította a felperes a keresetét, amit az elsőfokú bíróság be is fogadott. A felperes nem

volt elzárva tehát attól, hogy a keresetét úgy módosítsa, hogy abban nem a folyósítási jutalék összegének meghatározatlansága miatt az egész szerződés Hpt. 213. § (1) bekezdés b) pontján alapuló semmisségére, hanem arra hivatkozik, hogy a folyósítási jutalék felszámítása tisztességtelen. Ehhez képest a felperes mind az elsőfokú eljárásban, mind pedig a fellebbezésében azt sérelmezte, hogy a szerződésben és a hiteltörténeti kimutatásban közölt összeg között mutatkozó mintegy 2 CHF eltérés miatt a folyósítási jutalék nem meghatározott. A folyósítási jutalék tisztességtelenségét azért sem lehetett hivatalból figyelembe venni, mert a felperesnek nem volt ezzel kapcsolatosan előterjesztett, a DH2 törvény 37. §-ának megfelelő kereseti kérelme, holott az EUB C-483/16. számú „Sziber” ítélete alapján fizetési kötelezettséget eredményező feltétel tisztességtelenségére való hivatkozás esetén kötelező a túlfizetés visszaigénylése iránti kérelem előterjesztése, a felperesnek pedig a folyósítási jutalékkal kapcsolatos ilyen kereseti kérelme nem volt, ami nem a folyósítási jutalék összege, hanem annak a túlfizetesként való elszámolás metodikájával kiszámolt összege lett volna. Ha tehát, mint adott esetben a fogyasztó tisztában van a lehetőségeivel, de azzal nem él és nincs olyan kereseti kérelme, ami egyébként kötelező lenne, a bíróság hivatalból további feltételek tisztességtelenségét nem vizsgálhatja.

Az ítéletábra az elsőfokú bíróság által egyébként helyesen megállapított tényállást kiegészíti azzal, hogy a szerződés részét képező Lakossági Üzletszabályzat III.22.1. pontja szerint a felperes a fordulónapot legalább 30 nappal megelőzően kérhette a devizában nyilvántartott kölcsön forint alapú kölcsönné való átalakítását az alperestől. Kiegészíti továbbá a tényállást azzal, hogy a perbeli szerződés teljesítéssel szűnt meg.

Az így kiegészített tényállás mellett az ítéletábra egyetért az elsőfokú bíróság döntésével, de az abban foglaltaktól részben eltérő, alábbi indokok alapján.

A teljes érvénytelenség iránti kereset elsődleges jogalapja az árfolyamkockázatra vonatkozó szerződési feltétel tisztességtelensége volt, amit a felperes a nem kielégítő tájékoztatással kívánt megindokolni. Ehhez képest az ítéletábra az árfolyamkockázatot a felperesre telepítő szerződési feltétel tisztességtelenségének megítélése körében a következőket tartja relevánsnak.

Az ítéletábra abból indult ki, hogy a szerződési feltétel tisztességtelenségét az uniós jog alkalmazása mellett kell megítélni, amely uniós jog a 93/13/EGK irányelv (a továbbiakban: Irányelv) a Lisszaboni Szerződést jóváhagyó kormányközi konferencia Záróokmányának 17. számú mellékletében vállaltak szerint elsőbbséget élvez minden tagállamban. Ebből következően a nemzeti, adott esetben az Irányelv átültetéséről gondoskodó jogszabályokat az EUB C-14/83. számú „Sabine von Colson” ítéletében kifejtettek szerint a bíróságok az Irányelv szövegének és céljának megfelelően kötelesek értelmezni. Az Irányelvet az Európai Unió Bírósága értelmezheti, és az értelmezés tárgyában meghozott EUB ítéletek - ahogy az a C-92/11. számú „RWE” ítélet 58. pontjából egyértelműen kitűnik - mintegy jogegységi határozat jellegével kötelezőek a nemzeti bíróságok számára, amelyeket a nemzeti bíróságoknak minden ügyben alkalmazniuk kell úgy, ahogy az uniós jogot kezdettől fogva értelmezni és alkalmazni kellett volna. A nemzeti bíróságoknak az EUB ítéleteiből levonható tartalommal kell tehát az uniós jogot alkalmazni, aminek során az EUB ítéletek autonóm értelmezésére jogosultak, amely értelmezésben az eljáró nemzeti bíróságot az EUB C-118/17. számú „Dunai” ítélet 60. és 64. pontjaiból, valamint a rendelkező rész 2. pontjából következően semmilyen más magyar bíróság értelmezése nem köti és más bíróságok álláspontja nem is helyettesítheti a releváns EUB ítéletek konkrét ügyben való alkalmazását és értelmezését. Az ítéletábra az EUB ítéleteinek értelmezésénél az Európai Unió Bizottságának „A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről” szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi

irányelv értelmezésére és alkalmazására vonatkozó iránymutatásról" közzétett közleményében (Európai Unió Hivatalos Lapja 62. évfolyam; 2019/C 323/04) foglaltakat tekintette irányadónak.

Kétségtelen tény, hogy a szerződésben szereplő tájékoztatás mellett a szerződéskötést megelőzően előzetes tájékoztatás is történt, aminek átvételét és megismerését a felperes érvelésével ellentétben nem egy másik okiratba foglalt szabványzáradék, hanem az bizonyítja, hogy a felperes 2007. augusztus 6-án az előzetes tájékoztatást magában foglaló okiratot aláírta. Ettől függetlenül az ítéletábra szerint nem jelenthető ki, hogy az árfolyamkockázatra vonatkozó feltétel önmagában a tájékoztatás milyensége miatt átlátható is volt egyben.

Ahhoz, hogy az előbbi feltételt érthetőnek lehessen minősíteni a C-96/14. „Van Hove” ítéletben foglalt konjunktív feltételeknek kellett volna teljesülnie, vagyis a feltétel alapján a felperesnek is meg kellett volna tudni ismerni az árfolyamkockázatból eredő fizetési kötelezettségére vonatkozó mechanizmus és az egyéb fizetési kötelezettséget eredményező feltételek működési mechanizmusa közötti összefüggést. Ezt a követelményt pedig a perbeli tájékoztatás sem elégíti ki, ami önmagában következik a C-51/17. számú „Ilyés” ítélet 4. kérdésre adott válaszából, ami szerint az egyoldalú módosítási jogra és az árfolyamrésre vonatkozó szerződési feltételek szerződéskötéskori hatása nem hagyható figyelmen kívül az árfolyamkockázat átláthatóságának megítélése kapcsán. A perbeli szerződés egyedi rész II.8.2.-8.4. pontja egyoldalú módosítási jogot, az egyedi rész II.4., II.5.3. és az Üzletszabályzat III.13.4. pontja pedig árfolyamrést foglalt magába és e három szerződési feltételből együtt nem volt átlátható a szerződéskötéskor a gazdasági következmény és ezeknek a mechanizmusoknak az egymásra hatása sem. A felperes az említett három szerződési feltétel mellett nem tudta megállapítani és ellenőrizni, hogy az aktuális fizetési kötelezettsége összegszerűen melyik feltételre visszavezethetően és hogyan változott, ezeknek az együtthatása, működése egyáltalán nem volt az ítéletábra szerint felismerhető.

A feltétel világossága és érthetősége szempontjából tehát nem annak volt jelentősége, hogy a tájékoztatás teljeskörű és kielégíti-e a 2/2014. Polgári Jogegységi határozatban meghatározott elvárásokat, hanem a fenti körülményeknek és az ezt megalapozó EUB határozatnak.

A hiányos tájékoztatásból fakadó átláthatóság hiánya azonban önmagában nem dönti el az árfolyamkockázatra vonatkozó szerződési feltétel tisztességtelenségének kérdését, csupán vizsgálhatóvá teszi azt. Az ítéletábra megjegyzi, hogy az árfolyamkockázat korlátozás nélküli viselésének kötelezettsége nem lehet a deviza alapú szerződés fő tárgya, jellegadó tulajdonsága, hiszen korlátlan kockázatviselési kötelezettség nélkül is létezik deviza alapú szerződés, sőt a 2014/17/EU irányelv hatálybalépését követően korlátlan kockázatvállalási kötelezettség előírása tilos. Ha pedig ilyen szerződés az EU irányelv hatálybalépését követően csak korlátozható kockázattal köthető, akkor a korlátlan kockázatviselési kötelezettség az azonos tárgyú szerződésnek korábban sem lehetett a jellegadó tulajdonsága. Ennek azonban az adott esetben azért nincs jelentősége, mert a Ptk. 209. § (5) bekezdésének normaszövegéből eleve az következik, hogy világosság és érthetőség hiányában a főszolgáltatást meghatározó szerződési feltételre a tisztességtelen szerződési feltételekre vonatkozó rendelkezések, nevezetesen a Ptk. 209. § (1) bekezdése alkalmazható. Tehát a tisztességtelen feltétel Ptk. 209. § (1) bekezdésében és a 93/13/EGK irányelv 3. cikk (1) bekezdésében foglalt tényállásának megvalósulása a fő tárgynak minősülő szerződési feltétel tisztességtelenségének megállapíthatóságához mind a Ptk. 209. § (5) bekezdése, mind az EUB gyakorlata szerint elengedhetetlen (egyebek között a C-421/14. számú „Banco Primus SA” ítélet, a C-186/16. számú „Andriuc és társai” ítélet, C-38/17. számú „G.T.” ítélet 37-38. pontja, C-118/17. számú „Dunai” ítélet 49. pontja).

Ezt követően azt a kérdést kellett megválaszolni, hogy milyen okból minősülhet az árfolyamkockázatot a fogyasztóra telepítő szerződési feltétel tisztességtelennek, amire vonatkozó következtetést a később hatályba lépett, de ugyancsak az uniós jog részét képező 2014/17/ EU irányelvből (a továbbiakban: EU irányelv) lehet levonni, aminek rendelkezései a perbeli szerződésre ugyan nem alkalmazhatók, de figyelembe kell venni abból a szempontból, hogy az uniós jog hogy ítéli meg a kockázatviselést előíró feltétel szerződésbeli helyét és milyen keretek között fogadja el a kockázat fogyasztóra telepítését.

Az EU irányelv (4) preambulum-bekezdésében maga az uniós jogalkotó rögzíti, hogy az egyebek közt piaci és szabályozási hiányosságokból adódó problémák egy része a deviza alapú hitelekkel érintette, amelyeket a fogyasztók azért vettek fel az adott pénznemben, hogy kihasználják a kínált hitelkamatláb előnyeit, anélkül azonban, hogy megfelelő információval rendelkeztek volna a kapcsolódó árfolyamkockázatról, illetve pontosan megértették volna azt. A (30) preambulum bekezdés szerint, mivel a külföldi pénznemben történő hitelfelvétel jelentős kockázatokkal jár, olyan intézkedésekről kell rendelkezni, amelyek biztosítják egyrészt azt, hogy a fogyasztók tisztában legyenek az általuk vállalt kockázatokkal, másrészt pedig azt, hogy a fogyasztóknak a hitel futamideje alatt lehetőségük legyen az árfolyamkockázatnak való kitettségük korlátozására. Az EU irányelv tételes rendelkezéseiből, a 23. cikkéből az derül ki, hogy amennyiben a szerződésekben a kockázat jogszabályi rendelkezés révén eleve nem korlátozott, akkor mindenképpen kezelhetőnek kell lennie, méghozzá úgy, hogy 20%-os negatív irányú árfolyamváltozás esetén a fogyasztónak előzetes pénzügyi tájékoztatás után módjában álljon devizanemet váltani, tehát a saját keresménye szerinti devizára konvertálni a tartozását.

Mindezeknek a rendelkezéseknek azért van jelentőségük az ítéletábra szerint, mert egyértelműen kitűnik belőlük, hogy a deviza alapú szerződésben - amely szerződésben bizonyos árfolyamkockázat viselése elkerülhetetlen - az árfolyamváltozásból adódó kockázat telepítése akkor lehet tisztességtelen, ha a kockázat eleve korlátlan vagy legalábbis az adós részéről nem korlátozható, nem kezelhető. Ha az EU irányelv hatálybalépésétől, 2014. március 21-től tilos az ilyen tartalmú szerződés megkötése, akkor megalapozottan lehet következtetni arra, hogy a megelőző időszakban sem lehetett az árfolyamkockázat telepítése tisztességes, ha a pénzügyi intézet úgy telepített kockázatot a fogyasztóra, hogy az nem volt korlátozott vagy nem tette a fogyasztó részéről korlátozhatóvá. Ha viszont bármelyik megvalósul, azaz a kockázat korlátozott vagy korlátlan ugyan, de az adós által korlátozható, akkor a kockázat-telepítés a későbbi uniós jogi tartalom alapján minden további nélkül elfogadott és az EU irányelv hatályba lépése előtt sem lehet úgy tekinteni, hogy egyensúlytalan helyzetet teremtene a felek jogaiban és kötelezettségeiben. Ha legalább az a lehetősége fennáll a fogyasztónak, hogy maga kezelni tudja a rá telepített kockázatot azzal, hogy egyoldalú módosítási jogot gyakorolva forintra, azaz a keresménye szerinti pénznemre váltja a szerződés alapján fennálló tartozását, ez azt jelenti, hogy nem a szerződésből következően visel korlátlan kockázatot, hanem a saját döntése folytán, amiatt, hogy noha bármikor megtehetette volna, mégsem gyakorolta az egyoldalú módosítási jogot. Ez a módosítási jog soha nem ex tunc hatályú, ez az említett EU irányelv alkalmazása körében sem merül fel, hiszen a fogyasztó a forintosítást csak a jövőre nézve kérheti, de az egyoldalú módosítási jog mindenképpen kiegyensúlyozza a kockázattal együtt járó hátrányos helyzetet, hiszen ezáltal meg lehet szabadulni az elviselhetetlenné váló és semmilyen előnnyel nem kompenzált kockázattól.

Az adott szerződésben ilyen jog biztosítva van a felperes számára, mert a szerződés részét nem képező, de annak a Ptk. 207. § (1) és (2) bekezdése szerinti értelmezése szempontjából jelentőséggel bíró előzetes tájékoztatást is figyelembe véve - amelyben külön figyelemfelhívás szerepel a forintosítás lehetőségére - a felperest alanyi jogként illette meg a forintra váltás lehetősége, amin az

elsőfokú bíróság álláspontjától eltérően nem változtat, hogy 30 nappal korábban ezt az igényt be kellett jelenteni.

Az ítéletábra álláspontja szerint tehát a konkrét szerződésben nem a tájékoztatási kötelezettség mikénti teljesítéséből, nem is a tájékoztatás tartalmából, hanem a Lakossági Üzletszabályzat III.22.1. pontjából és a tájékoztatás forintosításra vonatkozó rendelkezéséből az a következtetés vonható le, hogy az árfolyamkockázat felperesre telepítése nem lehet tisztességtelen, mert nem teremt egyensúlytalan helyzetet, hiszen lehetővé tette a felperes részére a kockázat saját maga általi kezelését. Éppen ezért nem jelenthető ki, hogy a korlátlan kockázat a szerződésből közvetlenül terhelte volna a felperest, hanem alapvetően azért terhelte, mert az említett jogával nem kívánt élni.

A Hpt.-re alapított érvénytelenségi okok körében az ítéletábra egyetért az elsőfokú bíróság indokaival, így azok megismétlése nélkül a következőket emeli ki.

A 87/102/EGK irányelv - amely a Hpt. 213. § (1) bekezdés egyes alpontjaiban foglalt érvénytelenségi okok magyar jogba való átültetésére vezetett - elsősorban az EUB által értelmezendő, márpedig az EUB a C-76/10. számú „Pohotovost” végzésében (a 71. ponttól kezdődően) egyértelművé tette, hogy azok a hiányosságok, amelyek nem fordulhatnak elő az Irányelv kötelező jellege folytán a szerződésben - tehát, amelyeket a Hpt. 213. § (1) bekezdése felsorol - elsősorban annak megítélése szempontjából lényegesek, hogy világos és érthető-e a kölcsönszerződés lényeges tartalma a fogyasztó számára, ezek a hiányosságok tehát elsősorban a 93/13/EGK irányelv alkalmazása szempontjából bírnak jelentőséggel. Az ítéletábra álláspontja szerint okirati hiányosság esetében - márpedig a Hpt. 213. § (1) bekezdésben felsorolt valamennyi hiány okirati hiányosság - fel sem merülhet, hogy a hiányosságot magát egy tartalmi szempontú vizsgálatnak vesse alá a bíróság. Tehát azt lehet csak szankcionálni, ha a szerződésből valamely tartalmi elem teljes egészében hiányzik, ellenben azt, hogy a szerződésben lévő valamely tartalmi elem a felperes álláspontja szerint nem kielégítő, már nem lehet a Hpt. 213. §-a alapján megítélni és az ott írt jogkövetkezményt fűzni hozzá, hanem - ahogy ez az EUB „Pohotovost” végzéséből is következik - már csak a tisztességtelenség körében lehet figyelembe venni, mert tartalmi vizsgálatot csak a tisztességtelen szerződési feltételekre vonatkozó rendelkezések mentén lehet végezni. Egyebekben az előbbi megközelítést a 2/2014. Polgári Jogegységi határozat is rögzíti az indokolásában, miszerint a Hpt. szerinti semmisség csak az egyébként tisztességesnek minősülő feltétel hiányának a következménye lehet.

Mindennek azért volt jelentősége, mert a felperes alapvetően hiányosságokat és nem teljes hiányt kifogásolt és hozott fel a Hpt. 213. § (1) bekezdése körében. A Hpt. 213. § (1) bekezdés a) és e) pontja a szerződés tárgyának és a törlesztőrészlet összegének meghatározását írja elő azonban, hogy ennek milyen pénznemben kell szerepelnie a szerződésben a Hpt.-ből nem következik és a lakás előtakarékosági összeg betörlesztése után a törlesztőrészlet összege csak a számítási móddal volt meghatározható. A kamat és a THM százalékos mértéke fel van tüntetve a szerződésben. A Hpt. 213. § (1) bekezdés b) pontja ahhoz fűzi a semmisség jogkövetkezményét, ha a szerződésben nincs benne a THM, azt, hogy a szerződésben lévő THM a felperes álláspontja szerint nem valós, nem lehet a Hpt. alapján megítélni és az ott írt jogkövetkezményt fűzni hozzá, hanem csak a Ptk. 209. § (1) bekezdése alapján a tisztességtelenség körében lehet figyelembe venni, mert - amint azt az EUB a C-76/10. számú „Pohotovost” végzés 71-77. pontjaiban kifejtette - ha a THM nem valós, akkor ez azt jelenti, hogy nem világos, nem érthető a szerződésnek a THM-ben foglalt díjakat és költségeket meghatározó feltétele.

A mindenkori tartozás meghatározásának módjára és a ténytanúsítványra vonatkozó szerződési

feltételt illetően az ítéletábra abból indult ki, hogy a szerződési feltétel tisztességtelenségére alapított kereset eredménnyel akkor indítható, ha az e tárgyban meghozott ítéleti döntés a fogyasztó helyzetét befolyásolni tudja. Adott esetben pedig ez nem áll fenn, hiszen a perbeli szerződés 2016 novemberében teljesítéssel megszűnt és nincs olyan peradat, hogy a felperessel szemben végrehajtás folyamatban lenne vagy ezek után folyamatban lehetne. Ez pedig azt jelenti, hogy az adott szerződési feltétel ítéleti döntés hiányában sem köti a felperest, hiszen egy megszűnt szerződés vele szemben alkalmazhatatlan rendelkezéséről van szó. Így pedig a tisztességtelenségét sem vizsgálni, sem megállapítani nem szükséges, mert mindez a felperesi fogyasztó helyzetére adott körülmények között semmilyen kihatással nincs.

A felperes keresete tehát nem teljesíthető, az elsőfokú bíróság döntése az indokok előbbi kiegészítésével, illetve pontosításával helytálló, ezért azt az ítéletábra a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

Az eredménytelenül fellebbező felperest a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján kötelezte az alperes ügyvédi munkadíjból álló másodfokú perköltségének megfizetésére, amit az ítéletábra a felszámítottal egyező összegben állapított meg, mert az a pertárgy értékéhez képest nem minősült eltúlzottnak.

A le nem rótt fellebbezési illetéket a felperes személyes költségmentessége folytán a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 14. §-a szerint az állam viseli.

, 2020. szeptember 17.

Dr. Czukorné dr. Farsang Judit s.k.
a tanács elnöke

. Matosek Edina s.k.. Benedek Szabolcs s.k.
előadó bíró

bíró

A kiadmány hitelül: